

Actorii politici și nepolitici din campania electorală prezidențială 2014

■ FLORIN GRECU

[„Hyperion“ University of Bucharest]

Abstract

The fall 2014 Romanian presidential elections have shown the involvement in the electoral campaign of all influential factors, parties, the church, intelligence agencies and citizens, thus the result of the vote was unpredictable till the moment it was presented, on the evening of November 16. The study analyses the mechanism of majority voting and also the ways that political parties are financed, the debts they have acquired and offers a few solutions, instead of conclusions, regards to the electoral system reform, the law concerning the political parties funding and the way the president gets elected, for revising the current constitution, republished in 2003.

Keywords

presidential elections; electoral campaign; political parties; Church; secret services; voting; political funding

Introducere

Articolul pune în lumină, având în vedere că scrierile de specialitate pe temă, sunt în curs de elaborare, prin trimiteri la comunicate și articole publicate în presa online, implicarea actorilor politici și nepolitici, în campania electorală prezidențială din România anului 2014, pornind de la Biserica Ortodoxă, servicii secrete, partide politice românești, familiile politice europene și până la transformarea fostului șef al statului în agent electoral. Pe de altă parte, articolul analizează mecanismul scrutinului de tip majoritar cu două tururi¹, de alegere populară directă a Președintelui de către cetățenii români, prin trimitere la articole legislative și constituționale, arătând că puterea nu a fost predată, ci din contră, s-a conservat. În acest sens, Georges Burdeau explică faptul că „poporul încearcă să-și impună prin violență suveranitatea, dar neavând ce face cu ea delegă exercițiul și responsabilitatea acesteia unei persoane sau unui grup în temeiul unui efect de imagine, nu al unei alegeri raționale”².

Actuala variantă a Constituției, revizuită în 2003, prin referendum, la Capitolul II, art. 81, prin cele 4 articole,

1 Gianfranco Pasquino, *Curs de știință politică*, traducere de Aurora Martin, (Iași, Institutul European, 2002), 127-133.

2 Georges Burdeau, *Traité de Science Politique*, VI, *Les régimes politiques*, Paris, 1985, pp. 144-145.

descrie modalitatea de alegere³ a Președintelui țării, din care rezultă că prezidențiabilul care a întrunit 50%+1⁴ din voturile alegătorilor înscriși în listele electorale permanente este declarat câștigător. Majoritatea voturile⁵ reprezintă condiția pentru ca un candidat să câștige alegerile prezidențiale. Scrutinul prezidențial, în două tururi, de alegere a șefului de stat⁶, este definit de legea fundamentală astfel:

(1) Președintele României este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, *majoritatea de voturi* ale alegătorilor înscriși în listele electorale.

(3) În cazul în care nici unul dintre candidați nu a întrunit această majoritate, se organizează al doilea tur de scrutin, între primii doi candidați stabiliți în ordinea numărului de voturi obținute în primul tur. Este declarat ales candidatul care a obținut cel mai mare număr de voturi.

(4) Nici o persoană nu poate îndeplini funcția de Președinte al României decât pentru cel mult două mandate. Acestea pot fi și succesive.⁷

Modalitatea de alegere directă a președintelui de către cetățenii cu drept de vot, înscriși în listele electorale permanente, conform Constituției actuale, demonstrează că ambii deținători ai puterii executive dispun de legitimitatea urnelor. Atât președintele, conform legii electorale 370/2004, cât și Premierul, candidat parlamentar uninominal, conform legii electorale 35/2008, sunt aleși direct de popor. Primul, prin scrutin majoritar, al doilea, prin scrutin proporțional, într-un colegiu electoral uninominal⁸. Astfel, sistemul semi-prezidențial divide puterea executivă, deoarece Președintele trebuie să o împartă cu Premierul, iar primul ministru trebuie să obțină sprijin parlamentar continuu.⁹ Prin urmare, „nu modul de scrutin determină forma regimului politic după o formula de tip cauză-efect, ci dimpotrivă, regimul este cel care, potrivit propriei sale naturi și în funcție de principalele obiective ale actorilor politici pe care doresc să le atingă, adoptă o modalitate anume de desfășurare a alegerilor”.¹⁰

3 Alexandru Radu, *Politica între proporționalism și majoritarism. Alegeri și sistem electoral în România postcomunistă*, (București: Editura Institutul European, 2012), 235-238.

4 Lege nr. 370/ 2004 pentru alegerea Președintelui României (Variantă actualizată până la data de 27 iunie 2014). Art. (3) precizează că „este declarat ales candidatul care a întrunit, în primul tur de scrutin, majoritatea de voturi ale alegătorilor înscriși în listele electorale permanente”, <http://www.bec2014.ro/wp-content/uploads/2014/09/Lege-370-2004-actualizata-2014.pdf>, accesat 05.02.2014

5 Lege nr. 370/ 2004, art. 2, lit. b) „majoritatea de voturi ale alegătorilor – se determină ca parte întreagă, nerotunjită, a raportului dintre numărul alegătorilor înscriși în listele electorale permanente și cifra 2, la care se adaugă o unitate, și reprezintă numărul minim de voturi valabil exprimate pe care trebuie să le obțină un candidat, în primul tur, pentru a fi ales Președinte al României”, <http://www.bec2014.ro/wp-content/uploads/2014/09/Lege-370-2004-actualizata-2014.pdf>, accesat 05.02.2014

6 Ioan Stanomir, „Reforma regimului politic”, în Sorin, Bocancea, (coordonator), *Constituția României, Opinii esențiale pentru legea electorală*, (Iași: Editura Institutul European, 2013), 201-102.

7 Constituția României, Capitolul II, Președintele României, Alegerea Președintelui, Art. 81., Alin. (1), (2), (3), (4), http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_1&par1=3#t3c250a81, accesat 05.02.2014

8 Florin Grecu, „Transformarea voturilor cetățenilor în mandate uninominale în Parlament. Studiu de caz: Alegerile parlamentare din decembrie 2012, Circumscripția electorală nr. 42, Municipiul București”, *Sfera politicii* 174(2013): 66-79, <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/174/art07-Grecu.php>, 15.02.2015

9 Giovanni Sartori, *Ingenieria constituțională comparată*, traducere de Gabriela Tănăsescu, (Iași: Editura Institutul European, 2008), 175-180.

10 Daniel Barbu, *Republica absentă. Politică și societate în România postcomunistă*, (București: Editura Nemira, 1999), 180.

În continuare, analizând mesajele sintetice de campanie a celor doi candidați intrați în turul al doilea de scrutin, precum și rezultatele alegerilor pentru funcția de șef al statului, articol propune, în loc de concluzii, câteva sugestii cu privire la problemele sistemului semi-prezidențial, în contextul în care actuala constituție ar putea fi revizuită și referendată deși, în acest moment, este imposibilă începerea procesului de revizuire constituțională, deoarece nu există o majoritate în Parlament de 70%¹¹. Interogația ridicată în prezentul articol se referă la modalitatea de finanțare a partidelor politice și a campaniei electorale. Ce precizări sunt în lege, ce au făcut partidele în campania electorală prezidențială din 2014 și cum ar putea fi finanțarea: publică sau privată? Sunt câteva întrebări la care voi încerca să răspund, printr-un studiu de caz, făcând câteva propuneri.

Actorii campaniei electorale

Perioada legală de o lună de zile a desfășurării campaniei electorale¹², 3 octombrie – 1 noiembrie 2014, și cele două săptămâni de până în duminică din 16 noiembrie 2014, a arătat că nu doar partidele politice, ci și instituțiile nepolitice, au făcut campanie pentru anumiți candidați. Biserica Ortodoxă, prin fondurile alocate de către Guvern, prin Secretariatul de Stat pentru Culte, a intrat în campanie electorală. Astfel că, pe parcursul anului electoral 2014, Guvernul a majorat sumele alocate cultelor cu 100.450.000 lei, prin OG nr. 9/2014, OUG nr. 59/2014, HG nr. 754/2014, HG nr. 775/2014, HG nr. 889/2014 și HG nr. 922/2014. Modificarile au fost făcute astfel: au fost dați în plus 105.850.000 lei pentru construcții și reparații ale lăcașurilor de cult, fiind înregistrată suma de 135.850.000 lei; au fost dați în plus 100.000 lei pentru salarizarea personalului clerical și neclerical din afara granițelor, fiind înregistrată suma de 12.980.000 lei; s-a diminuat cu 5.500.000 lei fondul acordat inițial pentru salarizarea personalului de cult ce-și desfășoară activitatea în țară, fiind înregistrată suma de 264.516.000 lei.¹³ Aproape de închiderea urnelor, întiund rezultatul alegerilor, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Preafericitul Daniel, a declarat chiar în ziua votului, 16 noiembrie 2014, comunicatul de presă apărând pe site-ul unei agenții de știri, după amiaza, în cel de-al II-lea tur de scrutin, că:

„în istoria poporului român, ca răspuns la rugăciunile sale pentru a dobândi libertatea și unitatea națională, adesea Dumnezeu a lucrat chiar și prin oameni străini de neamul nostru. De pildă, România Mare s-a realizat mai ales și prin conducători ai României ca regele Ferdinand și regina Maria, care nu aveau deloc sânge românesc în venele lor. Când Dumnezeu voiește ca să se ridice și să ajute un popor, lucrează prin cine voiește El, când voiește și cum voiește, ca noi să învățăm că nu numai cei de un neam cu noi sau rude apropiate pot să ne ajute, ci, adesea, chiar și oameni străini de neamul nostru, dar care îl iubesc și vor să îl ajute”, (...) „uneori, aproapele nu este un vecin sau un prieten, ci un străin, un om de la care nu te aștepți

11 Constituția României, Titlul VII, Revizuirea Constituției, Procedura de revizuire, Art. 51., Alin. (1) „Proiectul sau propunerea de revizuire trebuie adoptată de Camera Deputaților și de Senat, cu o majoritate de cel puțin două treimi din numărul membrilor fiecărei Camere”, http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_1&par1=3#t3c2s0a81, accesat 18.02.2015

12 Lege nr. 370/ 2004 pentru alegerea Președintelui României, Art. 5 (1) „Ziua alegerilor este duminica. Alegerile au loc în luna anterioară lunii în care ajunge la termen mandatul de președinte. Cu cel puțin 60 de zile înaintea zilei votării, Guvernul stabilește data alegerilor prin hotărâre, <http://www.bec2014.ro/wp-content/uploads/2014/09/Lege-370-2004-actualizata-2014.pdf>, accesat 05.02.2014

13 <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-18901107-anul-electoral-umplut-vistieria-bisericii-cul-tele-primit-suplimentari-record-22-milioane-euro-guvern-2014.htm>, 04.02.2015

să primești vreun ajutor. „De ce? Ca să nu ne punem nădejdea prea mult în oamenii cunoscuți, ci mai întâi în ajutorul lui Dumnezeu, Care poate face dintr-un străin un prieten pentru noi, în timp ce un prieten al nostru a devenit pentru noi un indiferent sau chiar un dușman. Fiecare dintre noi poate fi aproapele cuiva dacă devine mâinile iubirii milostive a lui Dumnezeu pentru oamenii aflați în nevoi”¹⁴.

Un alt actor politic implicat în campania electorală pentru alegerea Președintelui României a fost chiar președintele în funcție care a utilizat mesaje și informații, care proveanu din sfera serviciilor secrete, deși Constituția, la articolul 84, alin.1., interzice președintelui în funcție să se transforme în membru de partid:

„În timpul mandatului, Președintele României nu poate fi membru al unui partid și nu poate îndeplini nici o altă funcție publică sau privată”¹⁵.

Prin urmare, acuzațiile fostului șef de stat, cum că ar deține informații despre Premierul în funcție și anume că ar fi ofițer acoperit al unui serviciu secret, au bulversat electoratul. Directorul SIE a intrat în campanie, ca independent, refuzând să predea lista ofițerilor acoperiți solicitați de Președinte. Băsescu l-a acuzat public pe candidatul independent:

„Președintelui nu poți să-i refuzi o informație pe care o deții și tu, director, decizi că nu i-o pui la dispoziție, cu atât mai mult cu cât imi era utilă, pentru ca era vorba de Guvern”¹⁶.

Răspunsul fostului director SIE, Teodor Meleșcanu, în legătură acuzația șefului de stat, a fost că:

„Președintele nu a cerut o listă, ci numele celor care sunt ofițeri acoperiți în Guvern. Numele înseamnă mai multe persoane, de aceea m-am referit la o listă. În continuare, președintele trebuie să beneficieze de toate informațiile care sunt necesare pentru desfășurarea unei bune activități. Aceste informații nu sunt un cadou din partea serviciilor”. „Răspunsul meu nu a fost un răspuns de refuz față de președinte, ci un răspuns al SIE care a precizat cu claritate că, potrivit prevederilor legale, asemenea date nu pot fi transmise nimănui în niciun fel”¹⁷.

Răspunzând unor întrebări, cu privire la „acoperitul” din Guvern, în cadrul unui platou de televiziune, fostul președinte a afirmat că:

„Victor Ponta trebuie să recunoască că în perioada 1997-2001 a fost ofițer acoperit al SIE. A fost, în perioada 1997-2001, ceea ce explică și propulsarea lui de la Parchetul de la Judecătoria de sector direct în Parchetul General. Nu este nicio bombă, este o realitate pe care eu sunt gata să o demonstrez”¹⁸.

14 Declarația Patriahului Daniel în ziua alegerilor din turul al doilea de scrutin prezidențial, <http://www.mediafax.ro/politic/pf-daniel-in-istoria-poporului-roman-adesea-dumnezeu-a-lucr-at-chiar-si-prin-oameni-straini-de-neam-13570798>, accesat 05.02.2014

15 Constituția României, art. 84, alin.1, http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_1&par1=3#t3c2s0a81, accesat 08.02.2014

16 Declarația lui Traian Băsescu despre Ponta, <http://www.ziare.com/victor-ponta/ofiter-acoperit/ponta-ofiter-acoperit-melescanu-revine-basescu-nu-a-cerut-o-lista-ci-1328093>, accesat 14.02.2015

17 Declarație Teodor Meleșcanu, <http://www.ziare.com/victor-ponta/ofiter-acoperit/ponta-ofiter-acoperit-melescanu-revine-basescu-nu-a-cerut-o-lista-ci-1328093>, accesat 14.02.2015

18 Interviuul lui Traian Băsescu despre Victor Ponta, <http://www.mediafax.ro/politic/basescu-a-dezvaluit-numele-ofiterului-acoperit-care-candideaza-la-presedintie-ponta-a-fost-ofiter-acoperit-sie-intre-1997-si-2001-reactia-premierului-13380748>, accesat 10.02.2015

„Victor Ponta a fost doar un fripturist care s-a băgat și el în SIE, să meargă și el pe afară. El a fost doar un profitor, care a participat la câteva seminarii și și le-a trecut în CV ca fiind niște cursuri. Nu a avut nicio misiune, nu poți trimite în misiuni în afară un om necopt luat din parchet”.¹⁹

În schimbul de replici electorale, Băsescu a prezentat o adresă înaintată către directorul SIE din care a lecturat public :

„Prin prezenta, vă rog să mă informați dacă în Guvernul României există persoane care după 1990 au fost încadrate ca ofițeri acoperiți ai SIE. Dacă există astfel de situații, va rog să precizați perioada în care au fost ofițeri și dacă au fost specializați în acea perioadă». ²⁰

După episodul electoralist Ponta – ofițer acoperit al SIE, implicarea instituției șefului de stat și a serviciilor secrete în campania electorală prezidențială continuă. Astfel, fotografiile de tip filaj, în cazul Udrea-Bica de la Paris, apărute pe un blog obscur din România, l-au determinat pe Traian Băsescu să ceară SRI o anchetă și un raport despre cine le-a spionat pe politiciană și „magistrată”. Concluzia lui Băsescu a constatat în acuzarea serviciilor secrete că s-au implicat în campania electorală:

„Este clar că serviciile s-au implicat, este clar că au fost lucruri în neregulă Voi avea o discuție cu serviciile luni, după primul tur. Câțiva oameni au sărit calul”.²¹

La ultima conferință de presă susținută la Cotroceni pe 20 decembrie 2014, cu o zi înaintea predării mandatului, președintele Băsescu a primit raportul SRI despre filajul Udrea-Bica de la Paris, precizând însă că acesta a fost secretizat.²²

În continuare, acuzațiile implicării serviciilor secrete în campania electorală prezidențială nu s-au oprit. Astfel, după încheierea campaniei electorale și după investirea în funcție a președintelui ales Klaus Iohannis, 21 decembrie 2014, fostul prezidențabil, Elena Udrea, candidata PMP pentru cea mai înaltă funcție în stat, a declarat că șefii Serviciului Român de Informații au făcut campanie electorală. Unul, Directorul SRI, George Maior, având preferințe pentru Premierul Ponta și al doilea, Adjunctul Directorului SRI, Florin Coldea, susținându-l pe Primarul Sibiului Klaus Iohannis. Prin această declarație candidata a acuzat implicarea instituțiilor de informații în determinarea rezultatului alegerilor din toamna anului 2014. Invitată la o emisiune a unui ziar online, deputata Elena Udrea a afirmat, deși este „avocat de profesie”, că „SRI l-a făcut pe Iohannis Președinte”:

„Deci eu vă spun așa: că în mod cert, în opinia mea, domnul Coldea l-a susținut pe domnul Iohannis. În mod cert”.²³

19 Interviu lui Traian Băsescu despre Victor Ponta <http://www.mediafax.ro/politic/traian-basescu-presedintelui-i-pot-refuza-secrete-stat-i-cerut-melescanu-liste-ofiteri-ci-intrebat-ofiteri-guvern-ponta-fripturist-s-bagat-sie-13392678>, accesat 13.02.2015

20 Solicitarea lui Băsescu adresată lui Meleşcanu de în care i-a solicitat să-i fie prezentată lista ofițerilor acoperiți din Guvern, <http://www.mediafax.ro/politic/traian-basescu-presedintelui-i-pot-refuza-secrete-stat-i-cerut-melescanu-liste-ofiteri-ci-intrebat-ofiteri-guvern-ponta-fripturist-s-bagat-sie-13392678>, accesat 13.02.2015

21 Declarația lui Băsescu despre implicarea serviciilor secrete în campania electorală, <http://www.mediafax.ro/politic/basescu-e-clar-ca-serviciile-secrete-s-au-implicat-in-campanie-voi-avea-o-discutie-cu-serviciile-luni-dupa-primul-tur-cativa-oameni-au-sarit-calul-13480924>, accesat 09.02.2015

22 Răspunsul primit de Băsescu de la SRI, despre filajul de la Paris, Udrea-Bica, <http://www.dw.de/elena-udrea-udrea-elena/a-18236519>, accesat 09.02.2015

23 Interviu E. Udrea în care cuză serviciile de politică partizană, <http://www.hotnews.ro/stiri-sentential-19245073-video-interviu-integral-partea-2-elena-udrea-spune-mai-are-primit-dorin-co-cos-alte-cateva-sute-mii-euro-dupa-partaj-plus-udrea-pretinde-victor-ponta-spus-lui-florian-coldea-inaintea-alegerilor-prezid.htm>, accesat 09.02.2015

„Păi, spre exemplu, cand îi spuneam domnului Maior ca domnul. Coldea conduce, de fapt, serviciul, în realitate, și ținta este să aibă toată puterea, imi spunea ca nu este așa și mi-a garantat de foarte multe ori, ca argument, „o să vezi, domnul Coldea își va da demisia odată cu mine, va pleca odată cu mine din acest serviciu, fiindcă noi am fost aduși de Traian Basescu și noi plecăm odată cu el”. Aș fi curioasă acum dacă domnul Maior mai susține chestia asta. Mai era un aspect pe care probabil ca ar trebui sa-l confirme Victor Ponta – eu l-am auzit în foarte multe locuri și a contribuit în timpul campaniei la ideea că se dorește a fi adus Klaus Iohannis, nu că ar fi fost mai rău, evident că între Victor Ponta și Klaus Iohannis vedem încă o dată că este foarte bine că este domnul Iohannis președinte, chiar dacă votul n-a fost neaparat pro-Iohannis, ci anti-Ponta – dar mai era un aspect... A spus că, undeva, spre ziua lui Victor Ponta, undeva spre toamnă, într-o adunare din aceasta neoficială, fiind de față și domnul Ponta, și domnul Coldea – aș mai da și alte nume, dar nu mai sunt sigură și n-aș vrea aș pun niște oameni să dezmință eventual – domnul Ponta i-ar fi spus domnului Coldea: „Domnule general dacă ajung președinte, cautați-vă de lucru!”. Și a continuat spunând: „și tineți cont că am curaj sa spun lucrul acesta în condițiile în care încă nu am ajuns președinte”.²⁴

Invitat și luând cuvântul la Congresul Partidului Mișcarea Populară, fostul președinte Băsescu a afirmat că știa de faptul că adjunctul SRI făcea jocuri politice și că a primit informații în acest sens, însă nu a putut face nimic pentru că Coldea nu-i era subordonat direct, adică politic, ci doar Maior:

„Știam despre Coldea, am primit informații, dar acesta putea fi controlat doar de Parlament”²⁵.

Pe de altă parte, Premierul în funcție, Victor Ponta, la un post de televiziune, a reconfirmat faptul că fostul președinte a făcut campanie electorală, susținând candidatul PMP, acesta reprezentând motivul pentru care serviciile secrete nu i-au mai oferit informații:

„Ca vicepreședinte CSAT, am discutat și cu președintele țării Iohannis, împreună am discutat cu cei de la SIE și SRI și toată lumea își face treaba și lucrurile merg bine. Când mergeau rău era anul trecut, când realmente nu mai avea nimeni – nici eu, nici serviciile de informații – încredere să colaborăm cu Băsescu, care era într-o *campanie electorală* pentru Udrea, în care arunca totul în aer: servicii, Guvern, tot. Acum, lucrurile s-au schimbat fundamental în bine și așa trebuie să rămână”.²⁶

„Această neîncredere a serviciilor în Traian Băsescu a venit în urma atacurilor sale la adresa serviciilor din dorința de a o apăra și a o promova pe Elena Udrea în campanie, în special după momentul filajului de la Paris”²⁷.

24 Interviu E. Udrea, <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19245073-video-interviul-integral-partea-2-elena-udrea-spune-mai-are-primit-dorin-cocos-alte-cateva-sute-mii-euro-dupa-partaia-plus-udrea-pretinde-victor-ponta-spus-lui-florian-coldea-inaintea-alegerilor-prezid.htm>, accesat 09.202.2015

25 Declarația lui Băsescu despre Adjunctul SRI, http://www.stiripesurse.ro/eful-sri-pus-la-zid-d-e-traian-basescu-confirmare-pentru-elena-udrea_946625.html

26 Declarația Premierului despre implicarea în campanie a lui Băsescu, <http://www.mediafax.ro/politic/ponta-pe-final-2014-nici-serviciile-de-informatii-nu-mai-aveau-incredere-sa-colaboreze-cu-basescu-13810311>, accesat 08.02.2015

27 Declarația Premierului, http://www.stiripesurse.ro/ponta-arunca-bomba-cand-l-au-abandonat-serviciile-pe-basescu-si-de-ce_946654.html

Datorită scandalului mediatic Udrea-Coldea, Directorul interimar al SRI, Florian Coldea, a fost audiat de către Comisia parlamentară de control a Serviciului și a declarat, la finalul audierii, că afirmațiile făcute în spațiul public la adresa sa, în legătură cu implicarea sa în campania electorală de alegere a președintelui țării, sunt „denigratoare și lipsite de orice fundament real”:

„Am prezentat faptul că, pe durata anului trecut, an puternic marcat de *retorică electorală*, atât instituția cât și conducerea SRI au acționat în condiții de deplină neutralitate și echidistanță politică, iar activitatea în relația cu reprezentanții Justiției, Ministerului Public, fie că vorbim de Parchetul General, DNA sau DIICOT, s-a desfășurat strict în limitele legii și ale protocoalelor de cooperare”.²⁸

Comisia de control SRI a emis un comunicat de depolitizare, în privința acuzațiilor de „implicare în activitatea politică și în campania electorală” a Serviciului, în care a „constatat că sub mandatul domnului George Cristian Maior au fost create și dezvoltate politici și mecanisme de securitate orientate prioritar către respectarea, de către toți angajații SRI, a acestor cerințe legale”²⁹:

„De asemenea, domnul Maior și domnul general Coldea au atenționat constant întregul personal cu privire la respectarea acestor exigențe legale, concomitent fiind consolidată componența de securitate internă. Reprezentanții SRI audiați au prezentat Comisiei secvențe video din cadrul a 23 de videoconferințe cu toate efectivele de comandă ale SRI, pe durata anului 2014, în care domnul Maior și domnul general Coldea atenționau explicit, recurent, întregul personal cu privire la obligația legală și profesională de a respecta cu strictețe cerințele de neutralitate, echidistanța și neimplicare în viața politică. A fost reiterată determinarea instituției de a manifesta toleranță zero pentru astfel de abateri”.³⁰

Implicarea serviciilor secrete în campania electorală și transformarea lor în actori politici, prin susținerea unuia sau altuia dintre candidați, pune în lumină faptul că misiunea de a veghea la siguranța națională intră în contradicție cu legea pentru care au fost create, care la art. 26 precizează că:

„Salariații organelor de informații și ai celor cu atribuții în domeniul siguranței naționale nu pot face parte din partide sau alte organizații cu caracter politic ori secret și nu pot fi folosiți în scopuri politice.”³¹

Un alt actor politic care a intrat în campania electorală a fost organizația politică europeană a candidatului. Fiecare dintre candidați, intrați în cel de-al doilea tur de scrutin, a beneficiat de sprijinul partidelor politice europene din care fac parte. Astfel, Klaus Iohannis a avut susținerea familiei politice a Partidului Popular European, precum și a Cancelarului german Angela Merkel, printr-o scrisoare publică de susținere apărută în presa din România:

28 Declarația lui Coldea despre neimplicarea SRI în campania electorală prezidențială, <http://www.mediafax.ro/social/coldea-resping-categoric-afirmatiile-facute-la-adresa-mea-sunt-denigratoare-si-fara-fundament-real-video-13811428>, accesat 09.02.2015

29 Comunicatul Comisiei parlamentare de control a SRI, <http://www.mediafax.ro/social/conducerea-sri-a-facut-dovada-echidistantei-politice-prin-secvente-ale-videoconferintelor-din-2014-13812008>, accesat 10.02.2015

30 Comunicatul Comisiei, <http://www.mediafax.ro/social/conducerea-sri-a-facut-dovada-echi-distantei-politice-prin-secvente-ale-videoconferintelor-din-2014-13812008>, accesat 10.02.2015

31 Legea nr. 51 din 1991 privind siguranța națională a României, publicată în Monitorul Oficial nr. 163 din 7 august 1991, <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/51-1991.php>, accesat 14.02.2015

„Stimate domnule Iohannis,

Am aflat cu bucurie faptul că veți candida la alegerile prezidențiale din 2 noiembrie din partea Alianței Creștin Liberale. Cetățenii români regăsesc în candidatura dumneavoastră o serie de virtuți care în Europa sunt foarte apreciate. Ca primar al orașului transilvănean Sibiu ați dovedit competențe administrative și spirit european autentic. Prin trecerea PNL la popularii europeni și prin alianța încheiată cu PDL ați reușit să creați o forță puternică a clasei de mijloc. Vă doresc multă determinare și energie și sper într-o victorie a dvs. și a Alianței Creștin Liberale”³².

Victor Ponta a beneficiat de sprijinul familiei politice a Socialiștilor Europeni, prin interviul de susținere a Premierului Italiei Matteo Renzi. Președintele Consiliului de Miniștri a afirmat, la un post de televiziune, că Victor Ponta ar fi un mare președinte, dacă va fi ales:

„Aș vrea să-l întreb pe președintele care candidează dacă își iubește țara. Lucrul fundamental, ceea ce marchează calitatea, este pasiunea, este dragostea profundă pe care o are cineva față de țara sa. Mă aflu aici pentru că sunt prieten, pentru că îl cunosc pe Victor Ponta și cred că ar fi un mare președinte”.

„Aveți o mare răspundere, încercați să profitați de ea, pentru că România are nevoie de Europa și Europa are nevoie de România. Cred că politica nu se mai face în fiecare țară, politica se face la nivel european. Mă aflu aici pentru că sunt prieten cu Victor, dar nu numai de asta sunt aici. Adevărul este că aveți o ocazie extraordinară. Aveți o emisiune importantă pentru cetățenii dumneavoastră. Aș putea să spun, pentru că aici nu a venit contracandidatul său, că Victor a câștigat. Spun că fiecare vot contează și ar trebui să-i adresați cele mai grele întrebări lui Victor Ponta”³³.

Ultimul actor politic, spectatorul angajat³⁴, implicat în campania electorală, a fost cetățeanul, din țară și străinătate, care s-a prezentat la urne în cele două tururi de scrutin. Astfel, primul tur nu a oferit niciunui candidat, din cei 14 înscrși în cursa electorală, majoritatea absolută la urne, din numărul de 9.485.340 de voturi valabile exprimate, dintr-un număr de alegători înscrși în listele electorale permanente de 18.296.567³⁵. Alegerile prezidențiale se desfășoară într-o circumscripție electorală uninominală, care cuprinde întreg teritoriul național, astfel că România devine o circumscripție unică. De menționat este faptul că „circumscripțiile uninominale sunt specifice alegerii funcțiilor monocratice”³⁶. Rezultatele finale ale primului tur de scrutin, pe competitori electorali, centralizate de Biroul Electoral Central³⁷, au reflectat susținerea politică din partea celor două alianțe electorale PSD și PNL pentru candidații lor, precum și a cetățenilor cu drept de vot neimplicați politic, astfel:

32 Scrisoarea de susținere a Cancelarului Angela Merkel pentru candidatul Klaus Iohannis, http://adevarul.ro/news/politica/exclusiv-alegeri-prezidentiale-2014-scrisoarea-angelei-merkel-sustinere-klaus-iohannis-1_54648e9b0d133766a8d20608/index.html, accesat 09.02.2015

33 Interviu de susținere a Premierului Italiei pentru candidatul Victor Ponta, <http://www.antena3.ro/politica/romania-la-vot/matteo-renzi-premierul-italiei-la-sinteza-zilei-victor-ponta-ar-fi-un-mare-presedinte-273550.html>, accesat 09.02.2015

34 Raymond Aron, *Spectatoul angajat*, (București: Editura Nemira, 1999).

35 Comunicatul Autorității Electorale Permanente cu privire la numărul de alegători, <http://www.mediafax.ro/social/aep-numarul-de-alegatori-pentru-turul-i-este-de-18-296-567-pentru-turul-ii-18-305-826-13386111>, accesat 09.02.2015

36 Alexandru, Radu, *Sisteme electorale. Tipologie și funcționare*, ediția a III-a adăugită și revizuită, (București: Editura Pro Universitaria, 2012), 21.

37 Comunicatul Biroului Electoral Central. Rezultatele finale ale turului întâi de scrutin, <http://www.bec2014.ro/rezultate-finale-2-noiembrie-2014/>, accesat 11.02.2015

Candidatul susținut de UDMR Hunor Kelemen a obținut 329727 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 3,47% ;
Candidatul susținut de PNL Klaus-Werner Iohannis a obținut 2881406 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 30,37% ;
Candidatul susținut de PPDD Cristian-Dan Diaconescu a obținut 382526 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 4,03% ;
Candidatul susținut de PSD Victor-Viorel Ponta a obținut 3836093 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 40,44% ;
Candidatul susținut de Partidului Ecologist Român William Gabriel Brînză a obținut 43194 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 0,45% ;
Candidatul susținut de PMP, Elena-Gabriela Udrea, a obținut 493376 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 5,0% ;
Candidatul susținut de Partidul Prodemo, Mirel-Mircea Amariței, a obținut 7895 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 0,08% ;
Candidatul independent susținut de Partidului Dreptății Sociale, Teodor-Viorel Meleşcanu, a obținut 104131 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 1,09% ;
Candidatul independent, Gheorghe Funar, a obținut 45405 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 0,47% ;
Candidatul susținut de Partidului Popular Maghiar din Transilvania, Zolt Szilágyi, a obținut 53146 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 0,56% ;
Candidatul independent, Monica-Luisa Macovei, a obținut 421648 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 4,44% ;
Candidatul susținut de Partidul Alternativa Socialistă, Constantin Rotaru, a obținut 28805 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 0,30% ;
Candidatul independent Călin-Constantin-Anton Popescu-Tăriceanu, a obținut 508572 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 5,36% ;
Candidatul susținut de Partidul România Mare Corneliu Vadim-Tudor a obținut 349416 de voturi valabil exprimate obținute, iar în procente 3,68% .

Rezultatele urnelor primului tur de scrutin prezidențial au pus în lumină faptul că și candidații independenți au avut susținere din partea unui partid politic, deoarece legea pentru alegerea Președintelui 370/2004 a fost completată cu legea 650/2011, care, la Secțiunea a 4-a intitulată *Candidaturile*, la art. 27, specifică faptul că: „apartenența politică a candidatului la partidul politic, organizația cetățenilor aparținând minorităților naționale sau la unul dintre membrii alianței electorale care îl propune nu constituie o condiție pentru a candida”³⁸. Dată fiind arhitectura legislativă, pentru candidații la funcția de Președinte, ei au fost nevoiți să-și caute partid, al lor sau nu, care să-i susțină.

Dacă în primul tur de scrutin niciunul dintre candidați nu a obținut majoritatea voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale permanente atunci, rezultatele procentuale ale urnelor, pentru cei doi competitori electorali intrați în turul doi al alegerilor prezidențiale, au fost: Victor Ponta a obținut 5.264.383 voturi și un procent de 45,56% din electorat, iar câștigătorul celui de-al doilea tur de scrutin Klaus Iohannis a obținut 6.288.769 voturi cu un procent de 54,43%.³⁹

Având în vedere nu se știa prea bine și nu se știe nici acum care este numărul real al cetățenilor din România și a celor aflați în afara granițelor, precum și a celor înscrși în listele electorale permanente, adică a cetățenilor majori, cu drept de

38 Legea 650/2011, art. 27, <http://www.monitoruljuridic.ro/act/lege-nr-370-din-20-septembrie-2004-republicata-pentru-alegerea-presedintelui-romaniei-emitent-parlamentul-publicat-n-131385.html>, accesat 11.02.2015

39 Comunicat al Biroului Electoral Central. Rezultate finalele din al doilea tur de scrutin, <http://www.bec2014.ro/rezultate-turul-ii-2/>, accesat 03.02.2015

vot, Autoritatea Electorală Permanentă, printr-un comunicat de presă, din data de 14.10.2014, a adus clarificări și anume că:

„s-a înregistrat o scădere a numărului total de alegători cu 17.131 pentru 2 noiembrie și 15.686 pentru 16 noiembrie (18.313.698 cetățeni români cu drept de vot la data de 12 septembrie 2014 vs. 18.296.567 cetățeni români cu drept de vot la data de 14.10.2014 pentru 2 noiembrie, respectiv 18.321.512 cetățeni români cu drept de vot la data de 12 septembrie vs. 18.305.826 cetățeni români cu drept de vot la data de 14.10.2014 pentru 16 noiembrie)”. În ceea ce privește numărul cetățenilor români cu drept de vot care au domiciliul în străinătate, potrivit datelor furnizate de Direcția Generală de Pașapoarte, pentru data de 2 noiembrie numărul este de 535.082, iar pentru data de 16 noiembrie, 535.279”⁴⁰

Pe de o parte, numărul de votanți din străinătate, în primul tur, a fost de 160.065, Klaus-Werner Iohannis obținând 73.912 voturi valabil exprimate obținute, cu un procent de 46,17%, iar Victor Ponta a obținut 25.466 voturi valabil exprimate obținute, cu un procent de 15,90%.⁴¹ Pe de altă parte, statistica pe competitori electorali indică că numărul de votanți, pentru Biroul Electoral nr. 48, pentru Secțiile de Votare din Străinătate, în turul II, a fost de 160.065. Klaus-Werner Iohannis a obținut 338.873 voturi valabil exprimate obținute, cu un procent de 89,73%, iar Victor Ponta a obținut 38.778 voturi valabil exprimate obținute, cu un procent de 10,26%.⁴²

Un alt actor nepolitic, cu rol determinant în campania electorală și în stabilirea învingătorului, l-a avut rețeaua de socializare Facebook, transformată într-o veritabilă gherilă digitală, prin care cetățenii cu drept de vot, din țară și străinătate, diaspora, au fost mobilizați în ziua votului cu diferite mesaje tematice ale candidaților sau susținătorilor, elaborate de staff-urile profesioniste, angajate în campania electorală prezidențială. Această analiză, precum și studiul programelor electorale din timpul campaniei electorale, reprezintă domeniul de studiu al specialiștilor în comunicare politică.

Scurtă analiză a rezultatelor și mesajelor Iohannis-Ponta văzute din Occident

În campania electorală cele două alianțe electorale, Alianța Creștin-Liberală formată din Partidul Național Liberal și Partidul Democrat Liberal și Alianța Electorală formată din Partidul Social Democrat-Uniunea Națională pentru Progresul României și Partidul Conservator, au avut mesaje diferite adresate alegătorilor, fie din țară, fie din diaspora. ACL, Alianța Creștin Liberală transformată în noul PNL, care l-a susținut pe Primarul Sibiului, Klaus Iohannis, a promovat anticorupția, anticomunismul, pro-europenismul și s-a angajat să continue reformele în justiție, iar PSD-ul l-a susținut pe Premierul în funcție, Victor Ponta, a promovat un discurs naționalist și xenofob. În acest sens, câștigarea alegerilor de către un etnic neamț a fost descrisă de presa occidentală ca o „primăvară est-europeană”, după cum titrează *Mitchell A. Orenstein și Bojan Bugaric*, în revista *Foreign Affairs*. Astfel, „alegerea, pe 16 noiembrie, în funcția de președinte al României a lui Klaus Iohannis, un etnic

40 Comunicat de presă al Autorității Electorale Permanente, <http://www.mediafax.ro/social/aep-numarul-de-alegatori-pentru-turul-i-este-de-18-296-567-pentru-turul-ii-18-305-826-13386111>, accesat 11.02.2015

41 Biroul Electoral Central. Rezultate finale ale votului din diaspora pentru candidatul Victor Ponta, <http://www.bec2014.ro/rezultate-finale-2-noiembrie-2014/>, accesat 03.02.2015

42 Biroul Electoral Central. Rezultate finale ale votului din diaspora pentru candidatul Klaus Iohannis <http://www.bec2014.ro/rezultate-finale-16-noiembrie/>, accesat 03.02.2015

german, s-a datorat faptului că a dus o campanie viguroasă împotriva corupției". (...) În politica Europei de Est are loc o schimbare de paradigmă, în ciuda „alunecării recente a Ungariei în autoritarism”. (...) „De la sfârșitul Războiului Rece, analiștii și media din Occident au portretizat Europa de Est ca pe o regiune dominată de un naționalism xenofob, unde votanții necivilizați se întorc rapid către partidele etnico-naționaliste, în vremuri de restriște. Victoria lui Iohannis spune o altă poveste – așa cum o fac și alegerile recente din alte câteva state post-comuniste. În România, rezultatele alegerilor sugerează că est-europenii și-au direcționat frustrările nu împotriva minorităților etnice, ci împotriva propriilor guverne, care sunt dominate de corupție și ineficiență”⁴³.

Victor Ponta a avut o campanie orientată pe votul naționalist, promițând sprijinirea valorilor românești tradiționale ale „armatei, bisericii și familiei”, susținând că România ar trebui să încorporeze Moldova. Cei mai mulți votanți au ales însă „un outsider politic”, care este pro-european și care a promis o bună guvernare⁴⁴. Autorii articolului susțin că „eliminarea corupției este dificilă, dacă nu aproape imposibilă – mai ales din afară. În România, Slovenia și Ucraina, o majoritate tăcută a respins naționalistii de dreapta în favoarea unor reformatori pro-europeni, modești. Partidele cu mentalitate liberală din Europa de Est ar trebui să ia aminte și să caute să se schimbe, aducând în rândurile lor outsideri anti-sistem cu o coloană vertebrală morală”⁴⁵.

Finanțarea campaniei electorale în alegerile prezidențiale din 2014

Pornind de la o afirmație a șefului de campanie a ACL-ului, alianță politică și electorală care l-a propus și susținut pe candidatul Klaus Iohannis, propun o analiză cu privire la finanțarea electorală a candidaților. În acest sens, Vasile Blaga, Președintele fostului PDL și co-președinte al noului PNL a declarat, după încheierea alegerilor prezidențiale, pentru un ziar on-line, că:

„A fost cea mai ieftină campanie din 2007 și până acum. Nu aș putea să vă dau o sumă pentru că aici intervin cheltuielile organizațiilor județene. Cred că au depășit un milion de euro. Nu știu cifra exactă.
Cei mai mulți bani au venit de la membri de partid”⁴⁶.

Sunt campaniile electorale ieftine sau scumpe? Cum se finanțează partidele politice și candidații, dar și în ce condiții? La aceste întrebări voi încerca să răspund printr-un studiu de caz, propunând, în final, o nouă modalitate de finanțare a partidelor și campaniilor electorale.

Legea nr. 334 din 17 iulie 2006, privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale⁴⁷, la capitolul IV intitulat *Finanțarea în timpul campaniilor*

43 „The Eastern European Spring, Voters Tilt Toward Pro-EU”, Anti-Corruption Candidates în *Foreign Affairs* <http://www.foreignaffairs.com/articles/142428/mitchell-a-orenstein-and-bojan-bugaric/the-eastern-european-spring>, accesat 05.02.2015

44 „The Eastern European Spring”, <http://www.foreignaffairs.com/articles/142428/mitchell-a-orenstein-and-bojan-bugaric/the-eastern-european-spring> accesat 05.02.2015

45 „The Eastern European Spring”, <http://www.foreignaffairs.com/articles/142428/mitchell-a-orenstein-and-bojan-bugaric/the-eastern-european-spring> accesat 05.02.2015

46 Interviu Vasile Blaga <http://www.gandul.info/politica/vasile-bлага-la-gandul-live-cel-mai-corect-ar-fi-sa-ajungem-la-putere-prin-alegeri-anticipate-vom-depune-motiune-de-cenzura-in-februarie-13693118>, accesat 05.02.2015

47 Legea Nr. 334 din 17 iulie 2006, privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, publicat în Monitorul Oficial, Nr. 632 din 21.06.2006, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=74251, accesat 06.02.2015

electorale, Secțiunea 1, *Contribuțiile* pentru campania electorală, specifică următoarele și anume că: „donațiile primite după deschiderea campaniilor electorale de la persoanele fizice sau juridice trebuie declarate Autorității Electorale Permanente de către mandatarul financiar, în termen de 5 zile lucrătoare de la primire”, specifică art. 23., alin.1. Caracterul finanțării, directe sau indirecte, constă în act de corupție, iar articolul 24, alin.1, vine în sprijinul acestei stări de fapt: „este interzisă finanțarea campaniei electorale, în mod direct sau indirect, de către persoane fizice ori juridice străine”, în lipsa respectării acestei prevederi legale, precizează alineatul 2: „sumele primite se confiscă și se fac venit la bugetul de stat”. Pe de altă parte, art. 25, alin.1 este de ordin punitiv prin faptul că „se interzice finanțarea în orice mod a campaniei electorale a unui partid, a unei alianțe a acestora sau a unui candidat independent de către o autoritate publică, instituție publică, regie autonomă, companie națională, societate comercială ori societate bancară, la care sunt acționari majoritari statul sau unități administrativ-teritoriale, ori de către societăți comerciale care desfășoară activități finanțate din fonduri publice. Interdicția se aplică în cazul societăților comerciale care, cu 12 luni înainte de începerea campaniei electorale, au desfășurat activități finanțate din fonduri publice⁴⁸. Bani publici nu pot fi utilizați în scopuri electorale. Prin urmare, alineatul 2 al articolului 25 precizează că: „se interzice finanțarea în orice mod a campaniei electorale a unui partid, a unei alianțe a acestora sau a unui candidat independent de către sindicate, culte religioase, asociații ori fundații din străinătate”, iar măsura pecuniară constă, specifică alineatul 3, în faptul că „sumele primite cu încălcarea alin. 1 și 2 se confiscă și se fac venit la bugetul de stat”⁴⁹.

Legea 334/2006, privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, descrisă sintetic mai sus, clarifică modalitatea de finanțare a candidaților susținuți de partide politice, prin partidele-suport⁵⁰, însă la două luni după alegeri, finanțarea partidelor, *ieftină* sau *scumpă*, contrazice legea. Astfel, Autoritatea Electorală Permanentă a publicat pe site extrase ale rapoartelor privind rezultatele controalelor pentru verificarea campaniei electorale ocazionate de alegerile pentru președintele României din anul 2014⁵¹, care fac trimitere la datoriile acumulate de partidele politice care au propus candidați, chiar și independenți.

De ce au apărut aceste rapoarte ale finanțărilor despre partidele politice? Deoarece articolul 35, alin.(1) specifică în mod clar că: „Autoritatea Electorală Permanentă este autoritatea publică abilitată să controleze respectarea prevederilor legale privind finanțarea partidelor politice, a alianțelor politice sau electorale, a candidaților independenți și a campaniilor electorale”.⁵² Pe de altă parte, art. 40, alin. 1, specifică faptul că „Autoritatea Electorală Permanentă are obligația de a publica pe pagina de internet proprie toate raportările obligatorii a fi publicate în Monitorul Oficial al României, Partea I, iar alineatul 2 vizează organizațiile politice. Astfel, „partidele politice au obligația să furnizeze în format electronic datele prevăzute la alin. (1)”⁵³. Prin urmare, toți candidații au fost verificați, „în conformi-

48 Legea Nr. 334/2006, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?idt=74251, accesat 06.02.2015

49 Legea Nr. 334/2006, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?idt=74251, accesat 06.02.2015

50 Cristian, Preda, Sorina, Soare, *Regimul, partidele și sistemul politic din România*, (București: Editura Nemira, 2008), 127-128.

51 Rapoartele publicate de Autoritatea Electorală Permanentă, privind rezultatele controalelor pentru verificarea campaniei electorale ocazionate de alegerile pentru președintele României din anul 2014, <http://www.roaep.ro/finantare/wp-content/uploads/2015/01/Extrase-rapoarte-control-campanie-prezidentiale-2014.pdf>, accesat 07.02.2015

52 Legea Nr. 334/2006, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?idt=74251, accesat 06.02.2015

53 Legea Nr. 334/2006, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm_act_text?idt=74251, accesat 06.02.2015

tate cu prevederile art. 35 alin. (1) și art. 36 alin. (6) din Legea nr. 334/2006 privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în perioada 21.11-09.12.2014, efectuându-se controlul finanțării campaniei electorale pentru alegerea Președintelui României din anul 2014”⁵⁴:

1. Partidul România Mare: „ca urmare a verificărilor efectuate asupra documentelor contabile puse la dispoziția echipei de control s-a constatat că Partidul România Mare a obținut venituri în sumă de 4.807,00 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 3.306,52 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 1.500,48 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 600,00 lei. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale”.

2. Candidatul independent Gheorghe Funar: „ca urmare a verificărilor efectuate asupra documentelor justificative puse la dispoziția echipei de control s-a constatat că domnul Gheorghe Funar a obținut venituri în sumă de 8.600,00 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 8.465,02 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 134,98 lei. Nu au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale”.

3. Partidul Mișcarea Populară a obținut venituri în sumă de 1.275.510,00 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 1.828.027,92 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de – 552.517,92 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 663.917,61 lei. De asemenea s-a constatat faptul că au fost încălcate prevederile art. 29 alin. (2) din Legea nr. 334/2006. Pentru aceste fapte, Partidul Mișcarea Populară a fost sancționat conform art. 41 alin. (1) din Legea nr. 334/2006.

4. Partidul Alternativa Socialistă a obținut venituri în sumă de 3.010,00 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 248,00 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 2.762,00 lei. Nu au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale.

5. Partidul Popular Maghiar din Transilvania a obținut venituri în sumă de 69.901,27 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 68.428,24 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 1.473,03 lei. Nu au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale.

6. Candidatul independent Teodor-Viorel Meleşcanu a obținut venituri în sumă de 164.960,00 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 163.615,67 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 1.344,33 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 6.000,00 lei. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale.

7. Partidul Prodemo nu a înregistrat venituri sau cheltuieli electorale la alegerile pentru Președintele României din anul 2014.

8. Uniunea Democrată Maghiară din România a obținut venituri în sumă de 612.031,01 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 661.653,65 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de – 49.622,64 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor

⁵⁴ Rapoartele publicate de Autoritatea Electorală Permanentă, <http://www.roaep.ro/finantare/wp-content/uploads/2015/01/Extrase-rapoarte-control-campanie-prezidentiale-2014.pdf>, accesat 07.02.2015

electorale în valoare de 31.139,55 lei. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale.

9. Partidul Poporului – Dan Diaconescu a obținut venituri în sumă de 18.729,23 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 26.172,02 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de – 7.442,79 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 8.188,58 lei. Nu au fost constatate încălcări ale prevederilor legale referitoare la finanțarea campaniilor electorale.

10. Alianța Creștin-Liberală Partidul Național Liberal-Partidul Democrat Liberal a obținut venituri în sumă de 5.029.548,00 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 7.291.221,00 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de – 2.261.673,00 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 2.730.481,00 lei. De asemenea s-a constatat faptul că au fost încălcate prevederile art. 29 alin. (2) din Legea nr. 334/2006. Pentru aceste fapte, Partidul Național Liberal a fost sancționat conform art. 41 alin. (1) din Legea nr. 334/2006.

11. Călin-Constantin-Anton Popescu-Tăriceanu a obținut venituri în sumă de 861.258,74 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 1.353.365,32 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de – 492.106,58 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 492.106,58 lei. De asemenea s-a constatat faptul că au fost încălcate prevederile art. 29 alin. (2) din Legea nr. 334/2006. Pentru aceste fapte, candidatul independent Călin-Constantin-Anton Popescu Tăriceanu a fost sancționat conform art. 41 alin. (1) din Legea nr. 334/2006.

12. Candidatul independent Monica-Luisa Macovei a obținut venituri în sumă de 656.041,60 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 642.673,88 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 13.367,72 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 3.087, 13 lei. De asemenea s-a constatat faptul că au fost încălcate prevederile art. 7 alin. (1), art. 23 alin. (1) și art. 29 alin. (3) din Legea nr. 334/2006. Pentru aceste fapte, candidatul independent Monica-Luisa Macovei a fost sancționat conform art. 41 alin. (1) și art. 42 alin. (1) din Legea nr. 334/2006.

13. Alianța Electorală PSD-UNPR-PC a obținut venituri în sumă de 6.457.860,54 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 20.136.729,25 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de – 13.678.868,71 lei. Au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale în valoare de 13.835.960,76 lei. De asemenea s-a constatat faptul că au fost încălcate prevederile art. 23, art. 26 alin. (4) lit. a) și art. 29 alin. (2) din Legea nr. 334/2006. Pentru aceste fapte, Partidul Social Democrat a fost sancționat conform art. 41 alin. (1) și art. 42 alin. (1) din Legea nr. 334/2006.

14. Partidul Ecologist Român a obținut venituri în sumă de 60.307,84 lei și a efectuat cheltuieli în valoare de 46.779,00 lei. Rezultatul financiar al campaniei electorale a fost de 13.528,84 lei. Nu au fost înregistrate datoriile neachitate până la data depunerii raportului detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale. De asemenea s-a constatat faptul că au fost încălcate prevederile art. 3 alin. (2), art. 23 alin. (1) și art. 29 alin. (3) din Legea nr. 334/2006. Pentru aceste fapte, Partidul Ecologist Român a fost sancționat conform art. 41 alin. (1) și art. 42 alin. (1) din Legea nr. 334/2006.

Finanțarea partidelor politice de la bugetul de stat pune în lumină faptul că, având tot mai puțini membri, iar costurile campaniilor fiind tot mai mari, partidele recurg la surse alternative de finanțare. Ajunse la guvernare, organizațiile politice își acordă subvenții de stat, acestea reprezentând una dintre resursele financiare pentru reușita activității politice. Subvențiile sunt acordate în funcție de rezultatele politice electorale. Subvențiile de la bugetul de stat asigură menținerea partidelor

aflate la guvernare și le împiedică le cele care nu sunt în parlament. Partidele sunt cele care își atribuie resursele bugetare, iar statul devine principalul investitor al partidelor politice parlamentare⁵⁵.

Datoriile acumulate de partide arată că finanțarea partidelor politice permite cheltuieli în campaniile electorale cu mult peste veniturile legale, declarate și realizate de formațiunile politice, fără un control instituțional. În acest sens, art. 38, alin. 3 amintește de anularea mandatului alesului în cazul în care „candidaților declarați aleși nu li se pot valida mandatele dacă raportul detaliat al veniturilor și cheltuielilor electorale, pentru fiecare partid politic sau candidat independent, nu a fost depus în condițiile legii”.⁵⁶

Dar de ce au fost sancționate partidele politice de către AEP? Pentru că Legea 334/2006, la Capitolul VI, prevede următoarele *Sanctiuni* din care vom aminti primele două articole:

Art. 41. – (1) Constituie contravenții, dacă nu au fost săvârșite astfel încât, potrivit legii penale, să constituie infracțiuni, și se sancționează cu amendă de la 5.000 lei la 25.000 lei.

(2) Sancțiunile se pot aplica, după caz, partidului politic, candidatului independent, mandatarului financiar și/sau donatorului care a încălcat dispozițiile prevăzute la alin. (1).

Art. 42. – (1) În situațiile prevăzute la art. 41 alin. (1), contravenientul varșă la bugetul de stat sumele de bani și/sau contravaloarea bunurilor și serviciilor care au constituit obiectul contravenției, pe baza hotărârii Autorității Electorale Permanente.

(2) În același mod se fac venit la bugetul de stat donațiile acceptate de un partid politic în curs de dizolvare sau de un partid politic care acționează în baza statutului modificat, deși modificările nu au fost comunicate Tribunalului București, conform prevederilor legale, sau instanța a respins cererea de încuviințare a modificării statutului.

În loc de concluzii

Alegerile prezidențiale din toamna anului 2014 au arătat că niciunul dintre cei 14 candidați, în primul tur al alegerilor, nu a putut obține majoritatea voturilor alegătorilor înscrși în listele electorale permanente. Organizarea celui de-al doilea tur a determinat, prin deducție, câștigarea alegerilor de către candidatul ACL, Primarul Sibiului, Klaus Iohannis, cu majoritatea voturilor cetățenilor înscrși în listele electorale permanente, la o diferență de 10% față de contracandidat. Prin urmare, o nouă lege electorală ar putea schimba modalitatea de alegere directă a Președintelui, dacă se va trece de la sistemul semi-prezidențial, la unul de tip parlamentar, unde cele două Camere vor alege președintele. În acest sens, parlamentarismul raționalizat de tip german are ca fundament motiunea de cenzură la vedere, adică una dintre camere, fie Bundesrat-ul, Camera Superioară, fie Bundestag-ul, a doua Cameră⁵⁷, care dezbat legile federale și revocă Guvernul doar dacă parlamentarii propun un alt Cancelar. Astfel, alegerea sau desemnarea pot fi considerate de tip rațional și lipsite de patosul electoral și emoțional politic din perioada campaniei.

55 Richard S. Katz, Peter MAIR, „Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party”, *Party Politics*, 1(1995) :5-28

56 Legea Nr. 334/2006, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=74251, accesat 09.02.2015

57 Deutscher Bundestag, Article 53a of the Basic Law, http://www.bundestag.de/htdocs_e/bundestag/committees/joint/article_53_a/250770

Reforma electorală poate aduce noutăți cu privire la funcționarea partidelor politice, printr-un control transparent asupra finanțării acestora. Transparentizarea și disciplinarea finanțării partidelor, precum și a campaniilor electorale ar putea reprezenta fundamentul unei noi legi electorale. Cum s-ar putea realiza? Prin alocarea unui cuantum, între 2-10 euro pe alegător, în funcție de rezultatul urnelor, suma fiind distribuită proporțional partidelor parlamentare, pe care o pot utiliza și gestiona pe perioada campaniei electorale, încadrându-se, cu strictețe, în banii alocați de guvern de la bugetul de stat. Donațiile și sponsorizările, fie publice, fie private, pot fi primite de partide, fiind condiționate de prezentarea unor facturi din care să rezulte donatarul și donatorul, precum și scopul respectivei donații, sponsorizări, precum și modalitățile în care au fost chetuite fondurile alocate de bugetul de stat sau din donații private. Astfel, noua lege electorală ar putea înlătura caracterul ne-transparent al campaniilor electorale, depolitizând finanțarea publică a partidelor.

BIBLIOGRAFIE

Cărți:

- ARON, Raymond, *Spectatotel angajat*, București, Editura Nemira, 1999.
- BARBU, Daniel, *Republica absentă. Politică și societate în România postcomunistă*, București, Editura Nemira, 1999.
- BURDEAU, Georges, *Traité de Science Politique*, Vol. VI, Paris, 1985.
- PASQUINO, Gianfranco, *Curs de știință politică*, traducere de Aurora Martin, Iași, Institutul European, 2002.
- PREDA, Cristian, SOARE Sorina, *Regimul, partidele și sistemul politic din România*, București, Editura Nemira, 2008.
- RADU, Alexandru, *Politica între proporționalism și majoritarism. Alegeri și sistem electoral în România postcomunistă*, București, Editura Institutul European, 2012.
- RADU, Alexandru, *Sisteme electorale. Tipologie și funcționare*, ediția a III-a adăugită și revizuită, București, Editura Pro Universitaria, 2012.
- SARTORI, Giovanni, *Ingenieria constituțională comparată*, traducere de Gabriela Tănăsescu, Iași, Editura Institutul European, 2008.

Capitole:

- STANOMIR, Ioan, „Reforma regimului politic”, în BOCANCEA Sorin (coordonator), *Constituția României, Opinii esențiale pentru legea electorală*, Iași, Editura Institutul European, 2013, 101-102.

Articole:

- GRECU, Florin, „Transformarea voturilor cetățenilor în mandate uninominale în Parlament. Studiu de caz: Alegerile parlamentare din decembrie 2012, Circumscripția electorală nr. 42, Municipiul București”, *Sfera politicii*, Vol XXI, 2(174), martie-aprilie, 2013, 66-79
- KATZ, Richard S., MAIR, Peter, „Changing Models of Party Organization and Party Democracy: The Emergence of the Cartel Party”, *Party Politics*, Vol 1, No1., 1995, 5-28

Resurse online:

Legislație:

Legea nr. 370/ 2004 pentru alegerea Președintelui României (Variantă actualizată până la data de 27 iunie 2014) <http://www.bec2014.ro/wp-content/uploads/2014/09/Lege-370-2004-actualizata-2014.pdf>

Legea 370/2004, republicată pentru alegere a președintelui, <http://www.monitoruljuridic.ro/>

act/lege-nr-370-din-20-septembrie-2004-republicata-pentru-alegerea-presedintelui-romani-ei-emitent-parlamentul-publicat-n-131385.html

Constituția României, http://www.cdep.ro/pls/dic/site.page?den=act2_1&par1=3#t3c2s0a81

Legea Nr. 334 din 17 iulie 2006, privind finanțarea activității partidelor politice și a campaniilor electorale, http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act_text?id=74251

Legea nr. 51 din 1991 privind siguranța națională a României, publicată în Monitorul Oficial nr. 163 din 7 august 1991, <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/51-1991.php>

AEP, Extrase ale rapoartelor privind rezultatele controalelor efectuate de către Autoritatea Electorală Permanentă pentru verificarea campaniei electorale ocazionate de alegerile pentru președintele ROMÂNIEI din anul 2014,

<http://www.roaep.ro/finantare/wp-content/uploads/2014/12/Extrase-rapoarte-control-noiembrie-decembrie-2014.pdf>

Deutschser Bundestag, Article 53a of the Basic Law, http://www.bundestag.de/htdocs_e/bundestag/committees/joint/article_53_a/250770

Rezultatelealeger ilor:

Biroul Electoral Central, Rezultate finale primul tur, <http://www.bec2014.ro/rezultate-finale-2-noiembrie-2014/>

Biroul Electoral Central, Rezultate finale al doilea tur, <http://www.bec2014.ro/rezultate-turul-ii-2/>, accesat in data de 03.02.2015

Biroul Electoral Central, Rezultate finale al doilea <http://www.bec2014.ro/rezultate-finale-16-noiembrie/>

Comunicate, interviuri, declarații:

Analiză despre fondurile primite de BOR de la Guvern, <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-18901107-anul-electoral-umplut-vistieria-bisericii-culte-primit-suplimentari-record-22-milioane-euro-guvern-2014.htm>

Declarația Patriarhului Daniel, <http://www.mediafax.ro/politic/pf-daniel-in-istoria-poporului-roman-adesea-dumnezeu-a-lucrat-chiar-si-prin-oameni-straini-de-neam-13570798>

Declarație Traian Basecu: <http://www.ziare.com/victor-ponta/ofiter-acoperit/ponta-ofiter-acoperit-melescanu-revine-basescu-nu-a-cerut-o-lista-ci-1328093>

Declarație Teodor Meleșcanu: <http://www.ziare.com/victor-ponta/ofiter-acoperit/ponta-ofiter-acoperit-melescanu-revine-basescu-nu-a-cerut-o-lista-ci-1328093>

Interviul lui Traian Băsescu despre Victor Ponta, <http://www.mediafax.ro/politic/basescu-a-dezvaluit-numele-ofiterului-acoperit-care-candideaza-la-presedintie-ponta-a-fost-ofiter-acoperit-sie-intre-1997-si-2001-reactia-premierului-13380748>

Băsescu despre implicarea serviciilor secrete în campania electorală, <http://www.mediafax.ro/politic/basescu-e-clar-ca-serviciile-secrete-s-au-implicat-in-campanie-voi-avea-o-discutie-cu-serviciile-luni-dupa-primul-tur-cativa-oameni-au-sarit-calul-13480924>

Analiză despre E. Udrea, <http://www.dw.de/elena-udrea-udrea-elena/a-18236519>

Interviul E. Udrea, <http://www.hotnews.ro/stiri-esential-19245073-video-interviul-integral-partea-2-elena-udrea-spune-mai-are-primit-dorin-cocos-alte-cateva-sute-mii-euro-du-pa-partaj-plus-udrea-pretinde-victor-ponta-spus-lui-florian-coldea-inaintea-alegerilor-prezid.htm>

Scrisoarea Angelei Merkel de susținere pentru Klaus Iohannis, http://adevarul.ro/news/politica/exclusiv-alegeri-prezidentiale-2014-scrisoarea-angelei-merkel-sustinere-klaus-iohannis-1_54648e9b0d133766a8d20608/index.html

Interviul de susținere al Premierului Italiei Matteo Renzi pentru Victor Ponta, <http://www.antena3.ro/politica/romania-la-vot/matteo-renzi-premierul-italiei-la-sinteza-zilei-victor-ponta-ar-fi-un-mare-presedinte-273550.html>

Comunicat AEP, <http://www.mediafax.ro/social/aep-numarul-de-alegatori-pentru-turul-i-este-de-18-296-567-pentru-turul-ii-18-305-826-13386111>

Revista Foreign Affairs, <http://www.foreignaffairs.com/articles/142428/mitchell-a-orenstein-and-bojan-bugaric/the-eastern-european-spring>

Interviu Vasile Blaga, <http://www.gandul.info/politica/vasile-blaga-la-gandul-live-cel-mai-corect-ar-fi-sa-ajungem-la-putere-prin-alegeri-anticipate-vom-depune-motiune-de-cenzura-in-februarie-13693118>

The German Bundestag, http://www.bundestag.de/htdocs_e/bundestag/function/legislation/14legrat/245876